الإيمان باليوم الآخر وآثاره على حياة المسلم

ÂHİRETE ÎMÂN VE ÂHİRETE ÎMÂNIN MÜSLÜMANIN HAYATINDAKİ ETKİSİ

ÂHİRETE ÎMÂN VE ÂHİRETE ÎMÂNIN MÜSLÜMANIN HAYATINDAKİ ETKİSİ:

Ehl-i sünnet ve'l-cemaat, âhiret gününe îmân ederler. Bunun anlamı da kıyâmet günü, Allah Teâlâ'nın kitabı ve Rasûlü Muhammed-*sallallahu eleyhi ve sellem*-'in sünnetinde ölümden sonraki cennetliklerin cennete, cehennemliklerin de cehenneme gireceği zamana kadar meydana gelecek şeylere dâir vermiş oldukları haberlerin tümüne, tam tasdik ve eksiksiz bir şekilde inanmaktır.

Allah Teâlâ, Kitab-ı Kerîm'inde âhiret gününü vurgulu bir şekilde çokça sözkonusu etmiş, her yerde onu dile getirmeye önem vermiş, her münasebetle ona dikkat çekmiş, gerçekleşeceğini kesin ifâdelerle vurgulamış, onu çokça hatırlatmış, âhiret gününe îmân ile Allah'a îmân etmeyi birlikte zikretmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Onlar sana indirilene de senden önce indirilene de îmân ederler.Onlar âhirete de şüphe etmeksizin inanırlar."[1]

Ehl-i sünnet ve'l-cemaat, kıyâmetin kopma zamanının Allah Teâlâ tarafından bilindiğine, Allah Teâlâ'dan başka hiç kimsenin onu bilmediğine inanırlar.

Nitekim Allah Tteâlâ şöyle buyurmaktadır:

---

[1] Bakara Sûresi: 4

"Saatin (kıyametin ne zaman kopacağının) ilmi muhakkak Allah'ın indindedir."[1]

Allah Teâlâ, kıyâmetin kopuş zamanını kullarından saklı tutmuş olmakla birlikte kopmasının artık yaklaştığına delâlet eden birtakım belirtiler, alâmetler ve şartlar kılmıştır.

Ehl-i sünnet ve'l-cemaat, ayrıca kıyâmetin kopacağının belirtileri olan küçük ve büyük alâmetlerinin hepsine îmân ederler.Çünkü bunlar da âhirete îmânın kapsamı içerisindedirler.[2]

Kıyâmetin Küçük Alâmetleri:

Bunlar kıyâmetten oldukça uzun zaman önce ortaya çıkan alâmetlerdir. Bunlar alışılagelen türden olurlar. Kimileri de büyük alâmetlerle birlikte ortaya çıkabilir.Kıyâmetin küçük alâmetleri oldukça çoktur.Bunlardan sahih olarak bilgisi ulaşanların bir bölümünü hatırlatalım:

Peygamberimiz Muhammed *-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in gönderilmesi, onunla nübüvvet ve risâletin sona ermesi, vefat etmesi, Beytu'l-Makdis'in fethedilmesi, fitnelerin ortaya çıkması, yahudi ve hristiyanlar gibi geçmiş ümmetlerin izinden gidilmesi, deccallerin ve peygamberlik iddiasında bulunanların ortaya çıkması.

---

[1] Lokmân Sûresi: 34

[2] Abdullah Yolcu, Ahirete İman ve Müslümanın Hayatındaki Etkisi, Guraba Yayınları El Broşürleri.

Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem-* hakkında hadis uydurulması, sünnetinin reddedilmesi, yalanın artması, haberlerin nakledilmesinde işin sağlam tutulmaması, ilmin kaldırılması ve küçük kimselerde ilim arama cihetine gidilmesi, cahillik ve fesadın ortaya çıkması, salihlerin gitmesi, İslam eseslarının bir bir terkedilmesi, diğer ümmetlerin Muhammed-*sallahu aleyhi ve sellem-*'in aleyhine birbirlerini çağırmaları ve İslam ve müslümanların garib durumuna gelmeleri.

Öldürmenin çoğalması, belâ ve sıkıntıların çokluğundan dolayı ölümün temenni edilir hale gelmesi, kabirdekilere gıbta edilmesi, belâların şiddeti dolayısıyla kişinin ölmüş birisinin yerinde olmayı temenni etmesi, âni ölümler, zelzele ve hastalıklar dolayısıyla ölümlerin çoğalması, erkeklerin sayıca azalıp kadınların çoğalması, kadınların çıplakmış gibi giyinip çıkmaları, yollarda zinanın yaygınlaşması, insanları coplayan polis ve benzeri güçlerin zâlimlere yardımcı olmaları.

Çalgıcılığın, içkinin, zinânın, fâizin, ipek elbise giymenin ortaya çıkması, bunların helâl kabul edilmesi,kara parçalarının yerin dibine geçmesi, insanların suretlerinin değişmesi ve iftiraların ortaya çıkması.

Emânete riâyet edilmemesi, ehil olmayanların iş başına getirilmeleri, ayak takımından olanların insanlara liderlik etmeleri, aşağılık olanların, hayırlı olanların üstüne çıkmaları, câriyenin efendisini doğurması, yüksek binâlar yapmakta yarışılması, mescidlerin süslenmesiyle insanların birbirlerine

karşı öğünmeleri, putlara ibâdet edilinceye ve ümmet arasında şirk ortaya çıkıncaya kadar zamanın değişikliğe uğraması.

Yalnızca tanıdık kimselere selâm verilmesi, ticâretin çoğalması, çarşıların birbirine çok yakın olması, insanların ellerinde pekçok malın bulunmasına rağmen şükredilmemesi, çokça cimrilik gösterilmesi, yalancı şâhitliğin çoğalması, gerçek şâhitliğin gizlenmesi, hayâsızlığın ortaya çıkması, düşmanlıkların, nefretleşmelerin, kin tutmaların, akrabalık bağının kesilmesi ve kötü komşuluk ilişkisinin başgöstermesi.

Zamanın yakınlaşması, zamanın bereketinin azalması, hilâllerin kalın gözükmesi, gece karanlığının arttığı gibi fitnelerin ortaya çıkması, insanların birbirine yabancılaşması, İslam'ın teşvik ettiği sünnetlere aldırış edilmemesi, yaşlıların gençlere benzemeye çalışması.

Yırtıcı hayvanların, cansız varlıkların insanlarla konuşması, altından bir dağ arkasında Fırat'ın suyunun çekilmesi, mü'minin gördüğü rüyanın doğru çıkması.

Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in Medine'si ise pislikleri dışarıya atan bir şehirdir.Orada yalnızca takvâ sahibi salih kimselerin kalması, Arap yarımadasının tekrar yemyeşil bahçelere ve ırmaklara dönüşmesi, insanların kendisine itaat edecekleri Kahtân kabilesinden bir kişinin ortaya çıkması.

Rumların çoğalması ve müslümanlarla savaşmaları, müslümanların taş ve ağaç: **"Ey müslüman! İşte bir yahudi, gel onu öldür"** diyecek şekilde yahudilerle savaşmaları.

İstanbul nasıl fethedildiyse, Roma da fethedilmedikçe kıyâmet kopmayacaktır.

Ve daha başka sahih hadislerle sabit olmuş pekçok alâmetler vardır. [1]

Kıyametin Büyük Alâmetleri:

Bunlar kıyâmetin yaklaştığının belirtileridirler.Bu alâmetler ortaya çıktığı takdirde kıyâmet de onların akabinde olur.Ehl-i sünnet, Peygamber-*sallahu aleyhi ve sellem*-'den geldiği şekilde bu alâmetlere îmân ederler.Bunların bazıları:

Mehdî'nin ortaya çıkması, Mehdî'nin adı Muhammed b. Abdullah olup, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in ehl-i beytindendir.O doğu tarafından ortaya çıkacak, yedi yıl hükümdarlık yapacaktır. Önceleri zulüm ve haksızlıkla dolup taşan yeryüzünü adâletle dolduracaktır.Ümmet onun devrinde hiçbir şekilde görmediği nimetlere kavuşacaktır. Yer, bitki ve mahsullerini çıkartacak, gök yağmur yağdıracak, mal da sayısız hesapsız olarak verilecektir.

Mesih Deccâl'in ortaya çıkması, Meryem oğlu İsa Mesih -*aleyhisselam*-'ın Şam'ın doğu tarafında el-Menâretu'l-Beydâ (Beyaz Minâre)'nin yakınında inmesi, İsa Mesih, Muhammed -*sallallahu aleyhi ve sellem*-'ın şeriatı ile hükmeden ve onunla amel eden birisi olarak inecektir, Deccal'i öldürecek ve yeryüzünde İslâm ile hükmedecektir.O hak üzere savaşan ve

[1] Abdullah Yolcu, Ahirete İman ve Müslümanın Hayatındaki Etkisi, Guraba Yayınları El Broşürleri.

Deccâl ile savaşmak üzere toplanmış bulunan yardıma mazhar (Tâife-i Mansûra) kesimin üzerine inecek, namazın kılınacağı vakitte indiğinde de bu kesimin kumandanının arkasında namaz kılacaktır.

Ye'cûc ile Me'cûc'un çıkması, biri doğuda, biri batıda, biri de Arap yarımadasında üç kara parçasının yerin dibine geçmesi,Duhân (duman)'ın çıkması,güneşin batı'dan doğması, Dâbbetu'l-Arz'ın çıkıp insanlarla konuşması ve insanları önüne katıp sürecek büyük bir ateşin ortaya çıkması.

Ehl-i sünnet ve'l-cemaat, Allah Teâlâ ve Rasûlünün haber vermiş olduğu, ölümden sonra ortaya çıkan bütün gaybî hadiselere de inanırlar: Ölüm sekerâtı, ölüm meleklerinin hazır bulunması, mü'minin Rabbine kavuşması dolayısıyla sevinmesi, ölüm esnasında şeytanın bulunması, ölüm esnasında kâfirin imanının kabul edilmeyişi, Berzah âlemi, kabir nimeti, azabı ve fitnesi (sorusu), meleklerin sorgulaması, şehidlerin Rableri nezdinde diri olup rızıklandırıldıkları, bahtiyar kimselerin ruhlarının nimet görüp, bedbaht kimselerin ruhlarının ise azab gördüklerine inanılması gibi.

Ehl-i sünnet ve'l-cemaat ayrıca hayy ve kayyum olan Allah'ın, hayatı ve hayat sahiblerini yok edeceği büyük kıyametin gerçekleşeceği güne de iman ederler. Daha sonra yüce Allah kulları tekrar diriltecek, onları kabirlerinden kaldıracak, sonra da onları hesaba çekmek için huzurunda durduracaktır.

Sur'a üfürülmesine de iman ederler. Sur'a iki defa üfürülecektir

Birincisi; Âlemin değişikliğe uğrayacağı ve düzeninin bozulacağı fez'a (korku ve dehşet) üfürüşüdür. Varlıkların yok olması ve baygın düşmeleri ile herşeyin helâk olması bununla olacaktır.

İkincisi ise öldükten sonra dirilip kabirlerden kalkıp âlemlerin Rabbinin huzuruna durulmak üzere gelinmesi için gerçekleştirilecek üfürüştür.

Öldükten sonra dirilişe, kabirlerden kalkmaya, yüce Allah'ın kabirdekileri diriltiğine de iman ederler. İnsanlar âlemlerin Rabbinin huzuruna çıplak, elbisesiz, sünnetsiz olarak kalkarlar. Güneş onlara oldukça yaklaşacak, kimisi ağzına kadar tere gömülecektir. İlk diriltilecek olan ve kendisi için yerin yarılarak üzerinden açılacağı ilk kişi Peygamberimiz Muhammed *-sallallahu aleyhi ve sellem-*'dir.

O dehşetli günde insanlar etrafa savrulan çekirgelermiş gibi tek bir anda kabirlerinden çıkacaklar, davetçiye doğru hızlıca koşacaklardır. Herbir hareket dinmiş olacak, korkunç sessizlik adeta herkesi kaplayacaktır. O sırada amel sahifeleri yayılacak, gizli saklı ne varsa açığa çıkaracak, üstü örtülü olan şeyler görünecek, kalblerde gizlenen şeyler açığa çıkacak. Kıyamet gününde yüce Allah arada bir tercüman bulunmaksızın kulları ile konuşacak, herkes kendisinin ve babasının ismiyle çağırılacak.

Kendisinde kulların amellerinin tartılacağı, iki kefesi bulunan Mizan'a, amel defterlerinin açılmasına, kimisinin kitabını sağ tarafından, kimisinin sol tarafından ya da sırtının arka tarafından alacağına da inanırlar.

Sırat ise cehennem üzerinde kurulmuş olacaktır. İyiler onun üzerinden geçecek, günahkârların ise ayağı kayacaktır.

Cennet ile cehennem yaratılmışlardır, şu an da vardırlar, ebediyyen yok olmazlar. Cennet muvahhid ve takva sahibleri mü'minlerin yurdu, cehennem ise müşrik, yahudi, hristiyan, münafık, inkârcı, putperest ve kâfirler ile günahkârların yurdudur. Günahkârların ateşinin sonu gelecektir, kâfirlerin ateşi ise bitmeyecek, sonu gelmeyecektir. Cennet ebediyyen yok olmayacaktır. Allah her ikisini de mahlukattan önce yaratmıştır.

Muhammed *-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in ümmetinin kıyamet gününde hesaba çekilecek ilk ümmet olduğuna, cennete girecek ilk ümmet olduğuna, cennetliklerin yarısını onların teşkil edeceklerine, onlardan yetmişbin kişinin hesabsız olarak cennete gireceklerine de inanırlar.

Muvahhidlerin ebediyyen cehennemde kalmayacaklarına inanırlar. Bunlar ise Allah'a ortak koşmak dışında işlemiş oldukları birtakım masiyetler dolayısıyla, cehenneme girmiş olan kimselerdir. Çünkü cehennemden çıkmamak üzere, cehennemde ebedi kalacak olanlar müşriklerdir.

Peygamber *-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in Havz'ının kıyamet gününün Arasat'ında bulunacağına da inanırlar. Bu Havzın suyu sütten daha beyaz, baldan daha tatlıdır. Kokusu miskten güzeldir, kablarının sayısı semadaki yıldızlar kadardır. Eni ve boyu bir aylık mesafedir. Ondan bir defa içen, bir daha ebediyyen susamayacaktır. Ancak din hakkında bid'atler ortaya koyanlar bundan mahrum edileceklerdir. Peygamber *-sallallahu aleyhi ve sellem-* şöyle buyurmuştur:

"Benim havzım bir aylık mesafe kadardır. Suyu sütten beyazdır, kokusu miskten hoştur. Üzerindeki testiler semanın yıldızları gibidir, ondan bir defa içen bir daha ebediyyen susamaz."[1]

"Sizden önce Havz'a gidecek olan ben olacağım. Benim yanıma gelecek olan ordan içer, ordan bir defa içen de ebediyyen susamayacaktır. Benim yanıma benim kendilerini tanıdığım, kendilerinin de beni tanıdıkları birtakım kimseler de gelecek, sonra benimle onlar arasına engel konulacaktır."

Bir rivayette de şöyle denilmektedir:

"Ben: Onlar bendendir diyeceğim, bana: Sen, senden sonra neler uydurup, ortaya çıkardıklarını bilmiyorsun denilecek, bu sefer ben de: Benden sonra değişiklikler ortaya koyanlar benden uzak olsunlar, benden uzak olsunlar diyeceğim."[2]

Peygamberimizin şefaatine ve Makam-ı Mahmud'un ona ait olduğuna da iman ederler. O hem Mevkıf'te bulunan

[1] Buhârî.
[2] Buhârî

kimseler arasında hüküm verilmek üzere şefaat edecektir, hem de cennet ehlinin cennete girmeleri için şefaatte bulunacaktır. Rasûlullah *-sallallahu aleyhi ve sellem-* da cennete girecek ilk kişidir. Amcası Ebu Talib'e de azabının hafifletilmesi için şefaatte bulunacaktır.

Bu üç şefaat Peygamber *-sallahu aleyhi ve sellem-*'e mahsustur. Ondan başka hiçbir kimsenin bu tür bir şefaati yoktur.

Peygamber *-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in cennete girmiş ümmetinden bazı kimselerinin derecelerinin daha yüksek derecelere çıkartılması için de şefaati olacaktır. Cennete hesabsız girmiş, ümmetinden bir kesime de şefaatte bulunacaktır.

Yine O *-sallallahu aleyhi ve sellem-* iyilikleri ile kötülükleri birbirine eşit durumda olan kimselere cennete girmeleri için şefaatte bulunacağı gibi, cehenneme götürülmeleri emredilmiş daha başka kimselerin de oraya girmemeleri için şefaatte bulunacaktır.

Ümmetinden azabı haketmiş kimselere azablarının hafifletilmesi, muvahhid günahkârların cehennemden çıkartılması için de şefaat edecek ve onun şefaati ile cennete gireceklerdir.

Bu şefaatlerde ise melekler, peygamberler, şehidler, sıddîklar, salihler ve mü'minler de onunla ortaktırlar. (Yani onların da bu türden şefaatleri olacaktır.) Sonra yüce Allah

cehennem ateşinden herhangi bir şefaat ile değil de kendi lütuf ve rahmeti ile birtakım kimseleri de çıkartacaktır. Kâfirler için ise şefaat sözkonusu olmayacaktır. Çünkü yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Artık şefaat edenlerin şefaati onlara fayda vermez." (el-Müddessir, 74/48)

Peygamber *-sallallahu aleyhi ve sellem-*'ın şu buyruğunda da belirttiği üzere kıyamet gününde mü'minin ameli de kendisine şefaat edecektir:

"Oruç ve Kur'ân kıyamet gününde kula şefaat edeceklerdir."

Kıyamet gününde ölüm getirilecek ve Peygamber *-sallallahu aleyhi ve sellem-*'ın şu buyruğunda haber verdiği üzere boğazlanacaktır:

"Cennet ehli cennete, cehennemlikler de cehenneme girdikten sonra ölüm getirilecek ve nihayet cennet ile cehennem arasında bırakılacaktır, sonra da kesilecektir. Daha sonra bir münadi şöyle seslenecektir: Ey cennetlikler! Artık ölüm yoktur ve ey cehennemlikler artık ölüm yoktur. Bunun üzerine cennetliklerin sevinçlerine sevinç katılır, cehennemliklerin kederlerine de keder katılır."[1]

[1] Muslim

Abdullah Yolcu, Ahirete İman ve Müslümanın Hayatındaki Etkisi, Guraba Yayınları El Broşürleri.

Ahiret'e İman Ve Müslüman Üzerindeki Etkisi

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"*Muhakkak ki bize kavuşacaklarını ummayanlar, dünya hayatıyla yetinip, ona bağlananlar ve (bunca) âyetlerimizden habersiz bulunanlar (var ya) işte onların kazandıkları yüzünden varacakları yer ateştir.*" (Yunus, 10/7-8);

"*Kim Allah'a kavuşmayı ümit ediyorsa, bilsin ki muhakkak Allah'ın belirlediği vade elbette gelecektir.*" (el-Ankebut, 29/5);

"O gün ki ne mal ne de evlat fayda vermez. Ancak Allah'a temiz bir kalple gelenler o günde (kurtuluşa ererler)."

"İşte o, hak gündür. Bundan sonra dileyen Rabbine varan bir yola gider." (Nebe, 78/39)

Âhiret gününe imanın anlamı onun kaçınılmaz olarak geleceğine inanmak ve buna uygun olarak gereğince amel etmek demektir. Kıyâmetin kopmasından önce kaçınılmaz olarak ortaya çıkacak kıyametin büyük ve küçük alâmetlerine iman, ölüme, ölümden sonra kabir sorgusu, azab ve nimetine, Sûra üfürüleceğine, yaratılmışların kabirlerinden çıkacaklarına, kıyametin durak (hesap) yerindeki dehşetli ve korkulu hallere, mahşer ile ilgili tafsilatlı hususlara, sahifelerin (amel defterlerinin) açılacağına, mizanların ve sıratın ortaya konulacağına, havza, şefaate ve diğer hususlara, cennete ve en yüksek mertebesi yüce Allah'ın yüzüne bakmak olan

nimetlerine, cehenneme ve en ileri derecesi yüce Allah'ı görmek nimetinden gözlerinin perdeli olması hali olan azabına iman etmek, âhirete imanın kapsamı içerisindedir.

Ahiret günü, ölüm anında kişinin cennet veya cehenneme yerleşmesine kadar geçen süreyi temsil eden önemli bir meseledir. Biz burada bizleri gafletlerimizden uyandırıp, salih amellerle bu güne hazırlanmamızı teşvik amacıyla, kısaca bu korkunç günün meselelerini özetledik. Umulur ki bu dünyamızda o gün bize fayda sağlayacak ameller hazırlarız. Ayrıca bu imanın nefislerimiz üzerindeki etkisine değindik. Bunun üzerimizde bir etkisi var mı, yok mu? Eğer varsa Allah'a hamd olsun. Şayet yoksa bunu elde etmeye çalışmalıyız...

Yardım istenecek Allah'tır. [1]

Ahiret Gününe İman'ın Müslüman Üzerindeki Etkileri

Ahiret gününe iman'ın aşağıda saydığımız gibi birçok etkileri vardır.

1- Güzel bir hayat

Ahiret gününe yakînen inanan bir kimse hiç kuşkusuz Allah'a itaat ve yakınlık için çalışıp, tüm günah ve

[1] Abdullah Yolcu, Ahirete İman ve Müslümanın Hayatındaki Etkisi, Guraba Yayınları El Broşürleri.

kötülüklerden uzaklaşacak ve böylece güzel ve mutlu bir hayat yaşayacaktır. Şair şöyle diyor:

Mutluluk mal biriktirmek değil, takva sahibi olmaktır.

2- Söz ve davranışlarda ölçü

Hiç şüphesiz ki ahiret gününe inanan bir insan tüm söz ve davranışlarında ölçülü olur ve ancak doğru olanı söyler ve yapar.

3- Salih amelleri çoğaltmak

Bu korkunç günde olacakları ve bunlardan kurtuluşun ancak salih amellerle olacağını bilen bir kimse tüm gayretiyle namaz, sadaka, oruç emri bi'l-maruf, nehyi ani'l-munker ve insanlara iyi davranmak gibi salih amel çeşitlerine yönelir.

4- Ahireti dünyaya tercih

Hiç kuşkusuz Allah'ın müminler için hazırladığı daimi nimetleri ve kafirler için hazırladığı sürekli azabı bilen bir kimse bu dünyayı hakir görür, bu dünyanın geçici olduğunu bilir ve ona karşı zühd sahibi olur. Dünya nedeniyle gam ve kedere kapılmaz. Çalışma, gayret ve özveriye layık olan ahireti kazanmaya çalışır. [1]

---

[1] Abdullah Yolcu, Ahirete İman ve Müslümanın Hayatındaki Etkisi, Guraba Yayınları El Broşürleri.

Ölüm

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"*De ki: Size vekil kılınan ölüm meleği sizin ruhunuzu alır, sonra da Rabbinize döndürüleceksiniz.*" (es-Secde, 32/11);

Ölüm her insanın mutlaka tadacağı dünyadan ayrılma merhalesi ve ahiret gününün başlangıç noktasıdır. Allah yarattığı her canlı için ölümü kaçınılmaz bir son olarak yazmıştır. Ölümde O'nun kudretine, tekrar dirilmeye ve Alemlerin Rabbinin huzuruna çıkarılmaya dair büyük bir delil vardır. Allahu Teâla şöyle buyurdu:

"Her canlı ölümü tadacaktır. Herhalde kıyamet günü yaptıklarınızın karşılığı size tastamam verilecektir. Kim cehennemden uzaklaştırılıp cennete konursa o, gerçekten en büyük başarıdır. Bu dünya hayatı ise aldanma metaından başka bir şey değildir." (Âl-i İmran, 3/185)

Yüce Allah peygamberine hitaben şöyle buyurmaktadır:

"*Muhakkak sen de öleceksin, hiç şüphesiz onlar da öleceklerdir.*" (ez-Zümer, 39/30);

"*Senden önce hiçbir beşere ebedilik vermedik. Sen ölürsen eğer onlar ebedi mi kalacaklar?*" (el-Enbiya, 21/34)

Ölüm; Eş, dost, mal, makam, gibi tüm dünya bağlarından ayrılıktır. İnsanlar ölüm esnasında melekleri görürler ve şayet mümin iseler cennet ile kafir iseler de azap

ile müjdelenirler. Ruh boğaza ulaştığı zaman artık onun için tevbe kapısı kapanır ve amelleri mühürlenir. Müslümanların, ameli salihe yardımcı olması nedeniyle daima ölümü hatırlamaları gerekir. Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurdu:

"Lezzetleri yıkanı bol bol anın: Ölüm"[1]

Ölen kimsenin kıyameti kopmuştur.

İnsan ölümü hatırlamaktan hoşlanmasa da, bu gün pekçoklarının yaptığı gibi onu tamamen unutmamalıdır. Yahut hatırlayıp da ondan yani anlamından gafil olmamaktır. Kimsenin tatmak istemediği ve başa gelenlerin en büyüğü ve en zorlu olan bir iştir ölüm. Allahu Teala şöyle buyurmaktadır;

"Ölüm sarhoşluğu birgün gerçekten gelir de, 'İşte (ey insan) bu, senin öteden beri kaçtığın şeydir' denir." (Kaf, 50/19)

"De ki: Sizin kendisinden kaçtığınız ölüm, muhakkak sizi bulacaktır. Sonra da görüleni ve görülmeyeni bilen Allah'a döndürüleceksiniz, O size bütün yaptıklarınızı haber verecektir." (Cum'a, 62/8) [2]

---

[1] Tirmizî.

[2] Abdullah Yolcu, Ahirete İman ve Müslümanın Hayatındaki Etkisi, Guraba Yayınları El Broşürleri.

Kabir

Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:

"Kul kabrine yerleştirilip, arkadaşları onu bırakıp gittiklerinde, kendisi henüz ayaklarının seslerini duymakta iken ona iki melek gelir, onu (kabirde) oturtur ve şöyle derler: Sen -Muhammed Sallallahu aleyhi vesellem'i kastederek- bu adam hakkında ne diyordun? Mü'min kimse: Ben şehâdet ederim ki o Allah'ın kulu ve rasûlüdür, der. Melekler ona: Cehennemde kalacağın yere bir bak. Yüce Allah şimdi o kalacağın yerden bedel olarak cennetten sana bir yer vermiştir. O bu iki yeri de bir arada görür."

Katade dedi ki: Bize nakledildiğine göre kabrinde ona yeri genişletilir. -Sonra Enes'in naklettiği hadisi aktarmaya devam ederek- dedi ki:

Münafık ile kafire gelince ona da: Sen bu adam hakkında ne diyordun? diye sorulur, o şöyle der: Bilmiyorum, ben insanların söylediklerini tekrarlıyordum. Ona hiçbir şey bilmez, anlamaz olasıca, denilir ve demirden balyozlarla ona indirilen bir darbe neticesinde öyle bir feryadı basar ki, insanlarla cinler dışında etrafındaki herkes onun bu feryadını duyar."[1]

Kabir, yeraltındaki dar, karanlık ve ürkütücü bir yalnızlık evidir. O'nun hakkında Rasûlullah *Sallallahu aleyhi*

---

[1] Buhârî, Muslim.

vesellem "Asla kabirdekinden daha korkunç bir manzara görmüş değilim."[1] buyurmuştur.

İnsan dar bir çukurdan ibaret olan kabrine konulup üzerine toprak örtüldükten, ailesi ve malı ondan uzaklaştıktan sonra, amelin olmadığı, fakat imtihan ve fitnenin ve dolayısıyla da nimet veya azabın olduğu berzah hayatı başlar. İki melek gelerek onu Rabbi, dini ve peygamberinden sorguya çekerler. Eğer müminlerden ise Allah onun sabit kılar ve doğru cevabı ona ilham eder. Kafir ise dünyada bu cevapları bilsede orada cevap veremez. Mümin kabrinde de mutludur ve cennetteki makamını oradan izler. Kafir de cehennemdeki yerini oradan görüp daha da mutsuz olur. Kabri onu kemikleri birbirine girecek kadar çok sıkıştırır ve onun için cehennem çukurlarından bir çukur görevi yapar.

Abdullah b. Ömer *Radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadis te buna delildir. Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* buyurdu ki:

"*Sizden herhangi bir kimse öldüğü takdirde ona kalacağı yer sabah-akşam gösterilir. Eğer cennet ehlinden ise cennet ehlinden (birisi olarak), eğer cehennem ehlinden ise (cehennem ehlinden) birisi olarak ona yeri gösterilir ve: Ancak, Kıyamet gününde Allah seni tekrar dirilteceği vakte kadar senin kalacağın yer burasıdır, denilir.*"[2]

---

[1] Sahih, Tirmizi.
[2] Buhârî, Muslim.
Abdullah Yolcu, Ahirete İman ve Müslümanın Hayatındaki Etkisi, Guraba Yayınları El Broşürleri.

Ba's (Yeniden Diriliş) Ve Haşr

"*İnsan hiç bizim kendisini bir nutfeden yarattığımıza bakmaz mı? Böyleyken o apaçık bir hasım olup çıkıyor. Kendi yaratılışını unutarak bize bir misal getirerek dedi ki: 'Çürümüş haldeki kemikleri kim diriltecek?' De ki: 'Onları ilk defa yaratan kim ise O' onları diriltecektir.*" (Yasin, 36/77-79)

"*Peki, göklerle yeri yaratmış ve onları yaratmaktan dolayı yorulmamış olan Allah'ın ölüleri diriltmeye de kadir olduğunu görmezler mi? Evet, muhakkak ki O, herşeye güç yetirendir...*" (el-Ahkaf, 46/33)

Sur'a birinci üflenişte yeryüzünde bulunan her canlı ölüverir. Sonra ikinci üflenişte, yeryüzünde ölü olan tüm insanlar dirilir ve kabirlerinden aniden doğruldukları gibi çırılçıplak olarak kalkarlar, fakat o günün şiddetinden dolayı kimse kimseye bakamaz.

"Sûr'a üflenince, Allah'ın diledikleri müstesna olmak üzere göklerde ve yerde, kim varsa hepsi düşüp ölmüş olacaktır. Sonra ona bir daha üflenince, hemen ayağa kalkıp, bakakalacaklardır." (Zümer, 39/68)

Sonra herkes kendi telaşında olduğundan kimse kimseyle ilgilenmez.

Allahu Teâla şöyle buyurdu:

"İşte o günde kişi kardeşinden, annesinden babasından eşinden ve çocuklarından kaçar. O gün, onlardan her birinin, başından aşacak işi vardır." (Abese, 80/34-37)

Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:

"*Sizler çıplak ayaklı, elbisesiz ve sünnetsiz olarak haşredileceksiniz.*"[1]

Tepelerine güneş yaklaştırılır ve boğulacak gibi olurlar. Belli bir süre boyunca hep dehşet ve üzüntü yaşarlar, Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadise göre Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem* şöyle buyurmuştur:

"*İnsanlar kıyamet gününde o kadar çok terleyeceklerdir ki, onların terleri yerin içine yetmiş arşın kadar gidecektir. (Oraları ıslatacaktır) ve kulaklarına varıncaya kadar da onları (bir gem gibi) gemleyecektir...*"[2] ancak insanlardan bir grup hariç. Onlar Rahmet'in gölgesiyle gölgelenir ve Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in Havzından içerler. "*Benim Havzımın boyu bir aylık mesafedir. Suyu sütten beyaz, kokusu miskten daha hoştur. Üzerindeki testileri semanın yıldızları gibidir. Ondan bir defa içen bir kimse bir daha ebediyyen susamaz.*"[3]

Bu kimseler sadık ve gerçek müminlerdir. Allahu Teâla bizi ve sizi onlardan kılsın![4]

---

[1] Buhârî, Muslim.
[2] Buhârî, Muslim
[3] Buhârî, Muslim
[4] Abdullah Yolcu, Ahirete İman ve Müslümanın Hayatındaki Etkisi, Guraba Yayınları El Broşürleri.

Hesab

Peygamber şöyle buyurmaktadır:

"*Kıyamet gününde kâfir getirilir ve ona: Ne dersin? Eğer yer dolusu kadar altının olsa bunu (kurtulmak için) fidye olarak verir miydin? diye sorulacak. O: Evet diye cevap verecek. Bu sefer şöyle denilecek: Senden bundan daha basit ve kolay olan bir şey istenmişti.* Bir rivayette: *Ben senden bundan daha basit bir şeyi, sen Adem'in sulbünde iken istemiştim. Bana hiçbir şeyi ortak koşmamanı (istemiştim), fakat sen şirk koşmaktan başka bir şey kabul etmedin.*" [1]

Bu şekilde meşekkat ve sıkıntıyla dolu zaman boyunca Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* bu meşekkatin son bulması için şefaat eder ve Allahu Teâla O'nun şefaatini kabul ederek hesabı başlatır. Hesap anı başlar başlamaz her insan bu dünyada yaptıklarını görmeye başlar. Küçük-büyük tüm davranışları karşısına çıkar.

Allahu Teâla şöyle buyurdu:

"Vay halimize! derler, bu nasıl kitapmış! Küçük büyük hiçbir şey bırakmaksızın (yaptıklarımızın) hepsini sayıp dökmüş! Böylece yaptıklarını karşılarında bulmuşlardır. Senin Rabbin hiç kimseye zulmetmez." (Kehf, 18/49)

---

[1] Buhârî, Muslim

O halde amellerimizi görecek ve onlardan hesaba çekileceğiz. Namaz, zekat, oruç ki eksiklerimizi ve günahlarımızı göreceğiz ve bunların hesabını vereceğiz. Malımızı nereden kazandığımız ve nereye harcadığımızdan, ömrümüzü nasıl geçirdiğimizden, gençliğimizden hasıl her şeyden sorguya çekileceğiz. O halde bu sorgu için cevaplar hazırlayalım ve bu cevapların doğru olması için çalışalım.

O gün müminlerin yüzleri ay gibi beyaz ve parlak, kafirlerin yüzleri ise karanlık geceler gibi kara ve asık olacaktır. Allahu Teâla şöyle buyurdu;

"O gün bir takım yüzler sevinçli güleç ve müjdelidir. Bir takım yüzlerin de üzerini toz kaplamış ve karanlıklar örtmüştür. İşte onlar kafirler ve facirlerdir." (Abese, 80/42) [1]

Sırat

Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem* şefaat hadisinde şunları söylemektedir:

"*Sonra köprü getirilir, cehennemin iki tarafı üzerine yerleştirilir.*" Bizler:

"Ey Allah'ın Rasûlü köprü nedir?" diye sorduk. Şöyle buyurdu:

---

[1] Abdullah Yolcu, Ahirete İman ve Müslümanın Hayatındaki Etkisi, Guraba Yayınları El Broşürleri.

"*(O) üzerinde sebat edilemeyen kaygan bir yerdir. Üzerinde kancalar, kelepçeler ve nice dikenler vardır. Bunların bükülmüş dikenleri bulunur ki, bu tür dikenler Necid'de olur ve onlara es-Sa'dân adı verilir. Mü'min bu köprü üzerinden şimşek gibi, rüzgar gibi, asil atlar ve develer gibi (hızlıca) geçecek. Kimisi esenlikle kurtulacak, kimisi yara bere almış olarak kurtulacak, kimisi de cehenneme itilmiş olacaktır ve nihayet onların sonuncuları sürüklene sürüklene geçecektir.*" [1]

Sırat, cennete gideceklerin üzerinden geçecekleri köprüdür. İnsanlar amellerine göre Sırat'ın üzerinden geçeceklerdir. Kimisi bir göz açıp kapar gibi, kimisi şimşek gibi, kimisi rahat esen rüzgar gibi, kimisi asil bir at gibi, kimi binek devesi gibi, kimisi koşarak, kimisi yürüyerek, kimisi sürünerek geçecektir. Onlardan kimileri kancalarla yakalanıp cehenneme atılacaklardır. Herkes ameline göre oradan geçecektir; ta ki günahlarından ve kirlerinden temizlensin. Sırat'ı geçebilen kimse cennete girmeye hazır olur. Sırat'ı geçtikleri takdirde, cennet ile cehennem arasındaki bir köprüde durdurulurlar ve birinin diğerindeki hakkı kıyas yolu ile alınır. Nihayet tertemiz edilip, arındırıldıktan sonra cennete girmek üzere kendilerine izin verilecektir.

"İçlerinden oraya uğramayacak hiçbir kimse yoktur. Bu, Rabbin için kesinleşmiş bir hükümdür. Sonra biz, Allah'tan

---

[1] Buhârî, Muslim

sakınanları kurtarırız, zalimleri de dizüstü çökmüş olarak orada bırakırız." (Meryem, 19/71-72) [1]

Cennet

Müminler itminan ve güven içinde hazla sırat'ı geçip cennete yönelirler. Melekler cennetin kapılarını açar ve müminleri karşılarlar. Böylece cennet ehli cennete girmiş olur.

Cennet nedir: O, hakiki ve ebedi nimettir. Lezzet ve güzellikler diyarıdır. Oranın nimetlerine beşer hayalinin dahi ulaşması mümkün değildir. Bu konuda Peygamber *Sallallahu aleyhi vesellem*'in şu sözü kifayet eder: *"Orada gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve insanların hayal edemeyeceği nimetler vardır."*

İnsan dünyada birtakım nimetlere sahip olur. Fakat bunlar ölümün anılmasıyla lezzetini kaybeder. Oysa ki cennet nimetlerinin lezzeti bakidir. Çünkü orada ölüm yoktur. İnsan dünyada belli bir süre sonra çeşitli nimetlerden usanabilmekte ve onun değiştirilmesini temenni etmektedir. Fakat cennette usanmak ve bıkkınlık yoktur. Bilakis Allahu Teâla cennet ehlinden şöyle bahsetmektedir:

---

[1] Abdullah Yolcu, Ahirete İman ve Müslümanın Hayatındaki Etkisi, Guraba Yayınları El Broşürleri.

"Orada ebedi kalacaklar. Oradan hiç ayrılmak istemezler." (Kehf, 18/108)

O halde koşun bu cennete müslüman kardeşlerim!..

Allahu Teâla şöyle buyurdu:

"Rabbinizden bir mağfirete; Allah'a ve peygamberine inananlar için hazırlanmış olup, genişliği gökle yerin genişliği kadar olan cennete koşun. İşte bu, Allah'ın lütfudur ki onu dilediğine verir. Allah, büyük lütuf sahibidir." (Hadid, 57/21) [1]

Cehennem

Kafirlerin de sorguları sona erip, aynı müminler gibi cehennemin üzerindeki köprüyü geçmek istedikleri zaman melekler onlara müsade etmez ve hepsini şiddet kullanarak cehenneme sevkederler.

Cehennem nedir: Cehennem; zillet, azap, utanç ve iniltiler yurdudur. Oradakiler sürekli olarak azap görürler. Oradaki azaplar da çeşitlidir, yakıcı ateş, yılanlar, akrepler, mideleri yakan kaynar suların içirilmesi. Allah bizi oraya düşmekten korusun!

Azabı öyle şiddetlidir ki insanların onun en hafif azabına dahi katlanmaları mümkün değildir. Sahih hadiste de geldiği

[1] Abdullah Yolcu, Ahirete İman ve Müslümanın Hayatındaki Etkisi, Guraba Yayınları El Broşürleri.

gibi oranın en hafif azabı şu adamın azabıdır ki ayağının altındaki ateş nedeniyle beyni kaynar.

Allahu Teala cehennem hakkında şöyle buyurmaktadır;

"...Cennetteki bir kimse, ateşte daimi olan, kaynar su içirilip de bağırsakları parça parça dökülen kimse gibi olur mu hiç?" (Muhammed, 47/15)

"Azgınlar orada çağlar boyu kalırlar, orada bir serinlik ya da bir içimlik içecek tadmazlar, ancak dünyada yaptıklarına uygun karşılık olarak kaynar bir su ve irin tadarlar." (Nebe, 78/23-26)

"Ardından da (o inatçı zorbaya) cehennem vardır; orada kendisine irinli su içirilecektir. Onu yudumlamaya çalışacak fakat boğazından geçiremeyecek ve ona her yandan ölüm gelecek, oysa o ölecek değildir (ki azaptan kurtulsun.) Bundan öte de daha şiddetli bir azap vardır." (İbrahim, 14/16-17)

Cehennem ehli ölmek, yok olmak ya da oradan çıkmak isterler de seslenirler. Kendilerine, konuşmayın siz orada öylece kalacaksınız denilir.

"Onlar üstelik o saati (kıyameti) de yalan saydılar. Biz ise, o vakti yalan sayanlar için alevli bir ateş hazırladık. Cehennem ateşi uzak bir mesafeden kendilerine görününce, onun müthiş kaynamasını ve uğultusunu işitirler. Elleri boyunlarına bağlı olarak onun dar bir yerine atıldıkları zaman, oracıkta yokoluvermeyi isterler. (Onlara şöyle denilir): Bu gün bir kere yok olmayı istemeyin; aksine birçok defalar yok olmayı isteyin!" (Furkan, 25/11-14)

O halde ondan kurtulmak için çalışalım.

Oradan kurtulmak ise; günahlardan uzaklaşmak ve farzları yerine getirmekle mümkündür. Allahu Teala bizleri buna muvaffak kılsın!

Yine Allahu Teâla bizi, sizi ve tüm müslümanları rızasına ve cennete girmeye muvaffak kılsın, şeytanın, nefsin ve kötü kimselerin yollarına uymaktan muhafaza eylesin. Hamd alemlerin Rabbine, salat ve selam Peygamberimiz Muhammed'in ailesinin ve tüm arkadaşlarının üzerine olsun. [1]

Kurtuluş Arayanlara..

Allahu Teâla, şöyle buyurur;

"... Peygamber size ne verdiyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çetindir" (Haşr, 59/7).

"Ey iman edenler! Hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman (onların çağrılarına) uyun..." (Enfâl,8/ 24)

Rasûlullah şöyle buyurur;

[1] Abdullah Yolcu, Ahirete İman ve Müslümanın Hayatındaki Etkisi, Guraba Yayınları El Broşürleri.

"Size neyi emrettiysem onu alın, neyi de yasakladıysam hemen onu bırakın"[1]

Bir başka hadis-i şerif şöyledir;

"Sizlere bildirilmedik, ne cennete yaklaştıran ne de cehennemden uzaklaştıran hiçbir şey kalmadı"[2]

"Kim sünnetimden yüzçevirirse benden değildir"[3]

Bu ve benzeri bir çok ayet ve hadis Kur'an ve sünnete uymayı emretmekte, dinde yenilik ve hurafe çıkarmayı reddetmektedir.

Bu yüzden Rasûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*'in sünnetlerinden bazılarını hatırlatmayı uygun gördük;

Öncelikle Rasûlullah'ı seven bir kimsenin O'nun ahlakıyla ahlaklanması gerekir. O'nun ahlakı için Allahu Teâla şöyle buyurmuştur:

"Ve sen elbettte büyük bir ahlaka sahipsin" (Kalem, 68/4).

O'nun ahlakından şöyle öğütler verebiliriz:

Kötü işleri terketmek: Çirkin ve kötü olan tüm söz ve davranışlardan uzaklaşmayı kapsar. Toplum içinde fısıltıyla konuşmak ta böyledir.

Kötülüğü iyilikle defetmek: Kötü bir davranışta bulunanı bağışlamalıdır. Eli altındakileri ise azarlayıp

---

[1] Sahihtir. İbni Mâce.
[2] Sahihtir. Taberâni.
[3] Buhari, Müslim.

kınamaktan kaçınmalı, onlara karşı vazifede kusur etmemeli, onların hakkını kısıtlamamalıdır.

Fazla gülmekten kaçınmalı: Özellikle kahkahayla gülmekten sakınmalı, çoğunlukla gülümsemeye, tebessüm etmeye çalışmalıdır.

Düşkün ve zayıfların ihtiyacını gidermede geç kalınmamalı: Ev işlerinde de aile efradına yardımcı olmalıdır.

En güzeliyle giyinmeli: Özellikle bayram ve namaz vakitlerinde imkan ölçüsünde güzel kıyafetler seçmelidir.

Kibirle, aşırı yememeli: Her şey yemekten kaçınmalı ve azla yetinmeyi bilmelidir.

Arsızlıktan kaçınmalı: Şakayla da olsa, çirkin söz söylememeli, fazla şaka yapmamalı. İnsanları güldürmek uğruna yalan konuşmamalıdır.

Cimrilikten uzak durmalı: Cimrilik hem Allah katında hem de insanlar içinde kötü bir ahlâktır. Aynı zamanda yiyecek, giyecek gibi dünya metâından olan şeylerde aşırı gitmemelidir.

Öfkeye dikkat etmeli: Öfkelenip hiddetlenmekten ve de bunun türevlerinden şiddetle kaçınmalıdır. Böyle bir durumda ise, Allah’a sığınmalı; ayaktayken oturulmalı veya abdest almalıdır. Devamlı kayıt edildiğini hatırlayarak çok konuşmaktan sakınmalıdır.

Kur'an-ı Kerim okumalı: Onu anlamaya ve düşünmeye çalışmalı, başkasının Kur'an okumasını da dinlemeli, O'ndan uzaklaşmamalıdır.

İkram edilen güzel koku geri çevrilmemeli: Sürekli güzel koku kullanmalıdır. Özellikle namazlarda buna dikkat etmeli ve de misvak kullanmalıdır. Çünkü abdest ve namaz öncesinde misvak kullanmak sünnettir.

Cesaretli olmalı: Kendi aleyhine de olsa hakkı söylemekten çekinmemeli, başkalarının nasihatına kulak vermelidir.

Eş ve çocuklar arasında adaletli olunmalı: Birine diğerinden daha çok vermeli. Her şeyde onlara karşı adaletli davranmalıdır.

İnsanların eziyetlerine sabretmeli, onları hoş görmelidir: Onları bağışlamalı ki, Allah da bizi bağışlasın. Kendin için ne seviyorsan, başkaları için de onu istemelisin.

Çokça selâmlaşmalı: Her zaman için bir yere veya eve girerken, birisiyle karşılaşıldığında selâm vermeye özen göstermelidir.

En güzeliyle selâm vermeye çalışmalı: Sünnette olduğu üzere "Es-selâmû aleykûm ve Rahmetullahi ve berekâtûh" şeklinde selâmın en güzelini vermeye çalışmalı, bunun yerine "günaydın", "hayırlı sabahlar" vs. gibi lafızlar kullanılmamalıdır.

Saç ve sakaldaki aklar değiştirilmek istendiğinde: Kına kullanarak sarı veya kırmızıya değiştirilir. Rasûlullah'ın emri doğrultusunda siyaha boyamaktan şiddetle kaçınmalıdır.

Sünnete sarılmalı: Ta ki, Allah Rasûlü *Sallallahu aleyhi vesellem*'in hakkında, *"Ardınızdan sabır günleri gelecektir. O gün -dine- sarılana sizlerden elli kişi sevabı vardır"* dediği kimselerden olalım. Sahabiler:

"ey Allah'ın Nebîsi! onların kendi içinden elli kişi sevabı mı?" dediğinde Rasûlullah:

"Hayır! Sizden" buyurmuştur.[1]

Dünya için hırslanmamalı: Dünya gidicidir. Câbir b. Abdullah *Radıyallahu anh*'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: Resûlullah *Sallallahu aleyhi vesellem*, Ölmüş dedemin yanına geldi ve

"Hanginiz bir dirheme bu onun olsun ister" dedi;

"Hiçbir şey karşılığında onu istemeyiz" dediler. Allah Rasûlü de

"Allah'a yemin olsun ki; dünya, Allah katında bunun sizin yanınızda değersiz olmasından daha aşağıdır" buyurdu.[2]

Bir diğer hadis-i şerif de şöyledir:

"Allah katında dünyanın sinek kanadı kadar değeri olsaydı, kâfir olan içecek bir yudum su bile bulamazdı"[1]

[1] Sahihtir. İbnu Nasr.
[2] Müslim.

Allah'tan hepimizi Kur'an ve Peygamberinin sünnetiyle amel etmekle rızıklandırmasını dileriz. [2]

[1] Sahih-i Câmi.

[2] Abdullah Yolcu, Ahirete İman ve Müslümanın Hayatındaki Etkisi, Guraba Yayınları El Broşürleri.